Osiguravanje imovine tijekom sudskog postupka u zemljama EU-a

Belgija

1 Koje vrste mjera postoje?

Svrha je mjera osiguranja (*mesures conservatoires* / *bewarende maatregelen*) osigurati očuvanje prava. U praksi vjerovnici mogu upotrijebiti te mjere kako bi se zaštitili od rizika da im dužnici neće izvršiti plaćanja.

U slučaju da su same mjere osiguranja nedostatne, sud može naložiti privremene mjere (*mesures provisoires* / *voorlopige maatregelen*), čije se posljedice mogu usporediti s posljedicama očekivane odluke u glavnom postupku. Pravomoćnom se presudom te privremene mjere mogu potvrditi ili ukinuti.

Sud može naložiti privremene mjere i mjere osiguranja koje se odnose na imovinu dužnika. U svrhu naplate dugova primjenjuje se načelo prema kojem je dužnik obvezan platiti dugove iz sve svoje imovine, neovisno o tome je li riječ o pokretninama (novac, namještaj, nakit, dionice) ili nekretninama (zemlja, zgrade, stambeni objekti). Vjerovnici se mogu pozvati i na prava dužnika umjesto njega (bankovni saldo, plaća).

1.1. Mjere osiguranja

A. Zaštitna mjera zapljene

U hitnim slučajevima bilo koji vjerovnik može zatražiti odobrenje suda da naloži zaštitnu mjeru zapljene (*saisie conservatoire* / *bewarend beslag*) sve imovine dužnika koja podliježe zapljeni (članak 1413. Pravosudnog zakonika (*Code judiciaire* / *Gerechtelijk Wetboek*)). Dužnik potom više ne može slobodno raspolagati zaplijenjenom imovinom. To znači da dužnik više ne može prodavati, poklanjati niti opterećivati hipotekom takvu imovinu. Ukidanje ovlasti raspolaganja imovinom primjenjuje se samo u korist vjerovnika koji je zatražio zapljenu imovine; dužnik je i dalje vlasnik imovine i zadržava pravo upotrebe imovine i ostvarivanja dobiti na temelju imovine.

B. Sekvestracija

Sekvestracija (*séquestre*/*sekwester*) je polaganje sporne imovine na čuvanje do donošenja pravomoćne presude (članak 1955. i dalje Građanskog zakonika (*Code civil* / *Burgerlijk Wetboek*)). Sekvestraciju mogu dogovoriti stranke međusobno (*séquestre conventionnel* / *conventioneel sekwester*) ili je može naložiti sud (*séquestre judiciaire* / *gerechtelijk sekwester*). Za razliku od običnih pologa, sekvestracije se mogu primjenjivati i na nekretnine (članak 1959. Građanskog zakonika).

C. Popis imovine

Svrha je popisa imovine (*inventaire*/*inventaris* ili *boedelbeschrijving*) utvrditi imovinu koja čini ostavinu, zajedničku bračnu imovinu ili nepodijeljenu imovinu (članak 1175. Pravosudnog zakonika), ako to zatraže vjerovnici, bračni drug ili zajednički nasljednici. Stranke koje su zatražile popis imovine imaju pravo odabrati javnog bilježnika koji će sastaviti popis imovine u obliku javne isprave. U slučaju nesuglasja, magistratski sud (*juge de paix* / *vrederechter*) dodjeljuje javnog bilježnika (članak 1178. Pravosudnog zakonika). Magistratski sud nadležan je i za rješavanje svih sporova.

D. Pečaćenje

Posljedica je pečaćenja imovine (*apposition des scellés* / *verzegeling*) da se njome više ne može raspolagati. Ako postoji ozbiljan razlog za pečaćenje, vjerovnik, bračni drug ili nasljednik može zatražiti pečaćenje imovine koja je sastavni dio ostavine, zajedničke bračne imovine ili nepodijeljene imovine (članak 1148. Pravosudnog zakonika). Zahtjev se podnosi magistratskom sudu. Magistratski sud može naložiti uklanjanje pečata ako to zatraže prvobitni podnositelj zahtjeva ili vjerovnik, bračni drug ili nasljednik. Isto tako, svaki prigovor na uklanjanje pečata potrebno je podnijeti magistratskom sudu.

1.2. Privremene mjere

Privremene mjere mogu se opozvati ili ukinuti. Mogu biti naložene u postupku privremene pravne zaštite (*référé* / *kort geding*) ili u glavnom postupku.

1.3. Privremeno izvršenje

Presuda koja je donesena, ali je se i dalje može osporavati, može se, pod strogim uvjetima, privremeno izvršiti.

Osim u slučaju iznimki utvrđenih zakonom, ili ako sud odluči drukčije u okviru posebno obrazložene odluke, i ne dovodeći u pitanje članak 1414., prigovorom (*opposition*/*verzet*) podnesenim protiv pravomoćne presude u glavnom postupku obustavlja se njezina provedba.

Osim u slučaju iznimki utvrđenih zakonom, ili ako sud odluči drukčije u okviru posebno obrazložene odluke, i ne dovodeći u pitanje članak 1414., pravomoćna presuda u glavnom je postupku privremeno izvršiva, neovisno o svim žalbama (*appel* / *hoger beroep*) i bez potrebe za jamstvom, osim ako sud naloži polaganje jamstva (članak 1397. Pravosudnog zakonika).

2 Pod kojim se uvjetima takve mjere mogu naložiti?

2.1 Postupak

A. Zaštitna mjera zapljene

Osoba u čiju je korist donesena presuda, čak i u drugoj državi, može zatražiti od sudskog izvršitelja (*huissier de justice* / *gerechtsdeurwaarder*) da provede zaštitnu mjeru zapljene imovine dužnika iz presude. Ako takva presuda ne postoji, za provedbu zaštitne mjere zapljene imovine potrebna je sudska odluka. Zahtjev se podnosi sudu nadležnom za zapljene (*juge des saisies* / *beslagrechter*) i razmatra se na isti način kao i zahtjev u postupku privremene pravne zaštite (članak 1395. Pravosudnog zakonika). Razdoblje između poziva i rasprave mora iznositi najmanje dva dana, ali se u hitnim slučajevima može skratiti. Jednostrani (*ex parte*) zahtjev (*requête unilatérale* / *eenzijdig verzoekschrift*) kojim se traži provođenje zaštitne mjere zapljene odvjetnik podnosi sudu nadležnom za zapljene, koji može odobriti provođenje zapljene. Sud nadležan za zapljene mora donijeti odluku u roku od osam dana. Sudski izvršitelj mora dostaviti odluku i obavijest o odluci dužniku iz presude kako bi osigurao da dužnik zna da je protiv njega pokrenut postupak.

Odluka je privremeno izvršiva bez daljnjih formalnosti, ali je obvezujuća samo među strankama. Sud nadležan za zapljene može u bilo kojem trenutku izmijeniti ili ukinuti odluku zbog promjene okolnosti. Naknada koju naplaćuje sudski izvršitelj određena je Kraljevskom uredbom od 30. studenoga 1976. (objavljena u Službenom listu od 8. veljače 1977.).

B. Sekvestracija

U slučaju sporazumne sekvestracije, dovoljan je valjani sporazum između stranaka te sudska odluka nije potrebna. Sekvestraciju može naložiti i sud.

U oba će slučaja biti imenovan depozitar (*gardien judiciaire* / *gerechtelijke bewaarder*), u sporazumu ili će ga imenovati sud. Depozitar mora postupati s imovinom koja mu je povjerena s dužnom pažnjom. Mora vratiti imovinu kad sekvestracija završi. Depozitar ima pravo primati plaću određenu zakonom (članak 1962. Građanskog zakonika).

C. Privremene mjere

Privremene mjere moraju se zatražiti od suda, u postupku privremene pravne zaštite ili u glavnom postupku. Može ih naložiti i arbitar (članak 1696. Pravosudnog zakonika).
Predsjedavajući sudac prvostupanjskog suda (*tribunal de première instance* / *rechtbank van eerste aanleg*) može naložiti privremene mjere u svakom hitnom predmetu za koji su, u skladu sa zakonom, nadležni sudovi (članak 584. prvi stavak Pravosudnog zakonika). Takve mjere moraju biti samo privremene i ne smiju imati nikakve konačne niti neopozive učinke. Predsjedavajući suci radnog tribunala (*tribunal du travail* / *arbeidsrechtbank*) i trgovačkog suda (*tribunal de commerce* / *rechtbank van koophandel*) isto tako mogu naložiti privremene mjere u hitnim predmetima koji su u nadležnosti njihovih sudova.
Odluka donesena u postupku privremene pravne zaštite ne može biti meritorna u glavnom postupku, što znači da je obvezujuća samo za stranke. Sudac u glavnom postupku ne može ni na koji način biti obvezan takvom odlukom; sud nadležan za zapljene može naložiti isključivo privremene mjere.
U postupku razvoda braka, predsjedavajući sudac obiteljskog suda (*tribunal de la famille* / *familierechtbank*) može naložiti privremene mjere koje se odnose na osobu, uzdržavanje i imovinu bračnih drugova i njihove djece (članak 1280. prvi stavak Pravosudnog zakonika).
Sudski izvršitelj dostavlja obavijest o mjerama koje se nalažu protustranci i poziva je da poštuje te mjere, prema potrebi uz prijetnju izvršenjem koje će provesti tijela ili povremenim novčanim kaznama. Naknada koju naplaćuje sudski izvršitelj određena je Kraljevskom uredbom od 30. studenoga 1976. (objavljena u Službenom listu od 8. veljače 1977.).
Pri donošenju prvostupanjske presude, magistratski sud može naložiti privremene mjere za razdoblje tijekom kojeg bračni drugovi ili zakonski izvanbračni partneri čiji se odnos raspao i dalje žive zajedno. Takve se mjere mogu odnositi na, na primjer, obiteljski dom, djecu ili imovinu koju posjeduju djeca. Te su mjere u potpunosti privremene i završavaju kad bračni drugovi i zakonski izvanbračni partneri prestanu živjeti zajedno. Njima se ne određuju eventualni dugoročni dogovori nakon razvoda braka. O konačnim dogovorima nakon razvoda braka mora odlučiti prvostupanjski sud.
D. Privremeno izvršenje
Presuda uključuje uputu o izvršenju. Međutim, presudu nije moguće izvršiti sve dok ju je moguće osporavati. Osim u slučaju iznimki utvrđenih zakonom, ili ako sud odluči drukčije u okviru posebno obrazložene odluke, izvršenje se obustavlja sve dok je moguće podnijeti prigovor, osim u slučaju žalbe višem sudu ili kasacijske žalbe Kasacijskom sudu (*Cour de cassation* / *Hof van Cassatie*) (članak 1397. Pravosudnog zakonika).
Sudac koji je donio presudu može odobriti njezino privremeno izvršenje, osim u predmetima u kojima je to zakonom zabranjeno (članak 1399. Pravosudnog zakonika), kao što su predmeti u pogledu osobnog statusa.
Ako je privremeno izvršenje moguće, provodi se na rizik stranke koja ga je zatražila. Sudac može zatražiti od te stranke da položi jamstvo prije privremenog izvršenja presude (članak 1400. Pravosudnog zakonika). To znači da stranka može postići privremeno izvršenje presude, ali Depozitnom i založnom fondu (*Caisse des dépôts et consignations* / *Deposito- en Consignatiekas*) mora dostaviti novčani iznos ili bankovno jamstvo. Razlog tome je činjenica da presuda može biti izmijenjena na temelju žalbe i vjerovnik može imati pravo na naknadu.

2.2 Glavni uvjeti

A. Zaštitna mjera zapljene
Zaštitna mjera zapljene može se provesti samo u hitnim predmetima i ako je dug utvrđen, izražen u fiksnom iznosu i dospio.
Hitnost podrazumijeva da je solventnost dužnika ugrožena, čime se ugrožavaju i prava vjerovnika nad imovinom dužnika. Zaštitna mjera zapljene ne može se upotrijebiti kao sredstvo vršenja pritiska, ali je dopuštena ako je, na temelju objektivnih kriterija, financijska situacija dužnika ugrožena. Hitnost mora postojati kad je zapljena naložena i kad sud mora odlučivati o produljenju zapljene.
Zahtjev vjerovnika mora biti utvrđen, što znači da se mora činiti dostatno opravdanim i ne smije postojati razumni razlog za njegovo osporavanje. Isto tako, mora biti izražen u fiksnom iznosu. Iznos zahtjeva mora biti određen ili ga barem mora biti moguće privremeno procijeniti. Ako točan iznos duga još nije određen, procijenit će ga sud. Konačno, plaćanje duga mora biti dospjelo. Drugim riječima, vjerovnik mora imati pravo zatražiti plaćanje. U skladu s člankom 1415. Pravosudnog zakonika ovaj je uvjet prihvatljiv, pa su zahtjevi u pogledu budućeg redovnog dohotka (uzdržavanje, najam, kamate) te čak i privremeni ili potencijalni zahtjevi podložni zaštitnoj mjeri zapljene.
B. Sekvestracija
Sud može naložiti sekvestraciju zaplijenjene pokretnine, pokretnina i nekretnina u pogledu čijeg se vlasništva ili posjedovanja spore dvije ili više osoba te dobara koje dužnik nudi kako bi namirio dug (članak 1961. Pravosudnog zakonika). Općenito, ovo se pravilo primjenjuje u svim slučajevima u kojima okolnosti predmeta opravdavaju upotrebu sekvestracije kao oblika mjere osiguranja kako bi se osiguralo da dobra ostanu u postojećem stanju, ne dovodeći u pitanje konačnu odluku. Hitnost je nevažna. Međutim, sud će oprezno postupati kada nalaže sekvestraciju s obzirom na to da je riječ o ozbiljnoj i izvanrednoj mjeri koju je moguće odobriti samo na temelju dostatnih i važnih razloga.
C. Privremene mjere
Postupak privremene pravne zaštite kojim se zahtijevaju privremene mjere može se pokrenuti samo ako je predmet toliko hitan da će podnositelj zahtjeva pretrpjeti značajne gubitke ili biti u iznimno nepovoljnom položaju ako se mjere ne poduzmu odmah. Hitnost je stoga ključni zahtjev postupka privremene pravne zaštite.
Privremene mjere odobrene u okviru glavnog postupka isto tako moraju biti hitne. Zbog toga se te mjere nazivaju i „hitne privremene mjere” (*mesures provisoires urgentes* / *dringende voorlopige maatregelen*) kad ih zatraži magistratski sud.
D. Privremeno izvršenje
Kriterij koji sud primjenjuje kad odlučuje hoće li odobriti ili odbiti privremeno izvršenje postojanje je rizika kojem je vjerovnik izložen da će protustranka nepotrebno odlagati ili sprječavati izvršenje presude. Ako protustranka podnese prigovor ili žalbu isključivo kako bi spriječila izvršenje presude, to će potaknuti sud koji je donio presudu da naloži privremeno izvršenje. Međutim, u određenim je slučajevima to zabranjeno (vidjeti prethodno navedeno).

3 Predmet i priroda takvih mjera?

3.1 Koja vrsta imovine može podlijegati takvim mjerama?

A. Zaštitna mjera zapljene
Sve vrste imovine (pokretna, nepokretna, nematerijalna) mogu biti predmet zaštitne mjere zapljene. Međutim, određene vrste imovine ne mogu se zaplijeniti ili se mogu samo djelomično zaplijeniti. Nemogućnost njihove zapljene temelji se na zakonu, prirodi imovine ili poveznici između imovine i dužnika.
U članku 1408. Pravosudnog zakonika navedena je imovina koju nije moguće zaplijeniti. Ukratko, riječ je o imovini koja je dužniku neophodna kako bi njegova djeca nastavila školovanje ili strukovno osposobljavanje, koja je ključna za zanimanje dužnika ili mu je potrebna za vjersko štovanje, kao i za kupovinu hrane i goriva. U članku 1410. stavku 2. Pravosudnog zakonika navode se vrste tražbina koje ni u kojem slučaju ne mogu biti predmet zapljene, posebno tražbine u pogledu obiteljskih naknada i minimalne plaće.
Plaća dužnika i jednakovrijedni dohodak mogu se samo djelomično zaplijeniti. Predmetni iznosi određeni su u članku 1409. stavku 1. Pravosudnog zakonika i svake se godine prilagođavaju kraljevskom uredbom u skladu s indeksom potrošačkih cijena. Člankom 1410. stavkom 1. Pravosudnog zakonika opseg primjene iznosa koji su djelomično podložni zapljeni proširuje se na izvore prihoda kao što su naknade za uzdržavanje, mirovine, naknade za nezaposlene, doplatci za radnu nesposobnost ili invaliditet.

Sudski izvršitelj sastavlja službeni popis imovine koja se zapljenjuje imajući na umu njezinu moguću naknadnu prodaju, osim ako se uz pomoć sudskog izvršitelja može postići sporazum s vjerovnikom. Strogo je zabranjeno sakriti imovinu koju je popisao sudski izvršitelj te takva radnja može dovesti do kaznenog progona.

B. Sekvestracija

Sud može naložiti sekvestraciju zaplijenjenih pokretnina dužnika, pokretnina i nekretnina u pogledu čijeg se vlasništva ili posjedovanja spore dvije osobe ili više njih te dobara koje dužnik nudi kako bi namirio dug (članak 1961. Pravosudnog zakonika).

C. Privremene mjere

Privremene mjere mogu se naložiti u postupku privremene pravne zaštite za sve vrste predmeta. Predsjedavajući sudac prvostupanjskog suda nadležan je za sve vrste građanskih sporova u okviru općeg prava. Predsjedavajući sudac radnog tribunala ili trgovačkog suda odlučuje o predmetima u području radnog prava ili trgovačkog prava.

Obiteljski sud može naložiti privremene mjere za razdoblje u kojem stranke i dalje žive zajedno. Takve se mjere mogu odnositi na, na primjer, obiteljski dom, djecu ili imovinu koju posjeduju djeca. Međutim, to se primjenjuje samo na bračne parove (članak 223. stavak 1. Pravosudnog zakonika) i zakonske izvanbračne partnere (članak 1479. stavak 1. Pravosudnog zakonika) te nije primjenljivo na *de facto* izvanbračne partnere.

D. Privremeno izvršenje

U načelu, ako sud to naloži, sve se presude mogu privremeno izvršiti, osim u slučajevima u kojima je to zakonom zabranjeno (članak 1399. Pravosudnog zakonika).

3.2 Koji su učinci takvih mjera?

A. Zaštitna mjera zapljene

Dužnik iz presude ne gubi prava vlasništva ili prava nad zaplijenjenom imovinom ili prava upotrebe imovine i ostvarivanja dobiti na temelju imovine (upotreba, iznajmljivanje, dohodak, dobit). Učinak je zaštitne mjere zapljene isključivo nemogućnost prodaje ili opterećivanja imovine hipotekom. Uklanjanje tih ovlasti raspolaganja znači da će svaka takva transakcija koju dužnik iz presude ipak izvrši biti valjana, ali neće proizvoditi učinke u odnosu na vjerovnika iz presude. Vjerovnik takvu transakciju ne mora uzeti u obzir i može postupati kao da ona ne postoji.

B. Sekvestracija

Kao i u slučaju običnih pologa, sekvestracija znači da se materijalno posjedovanje imovine prenosi depozitaru. Depozitar može poduzeti isključivo mjere namijenjene za očuvanje imovine.

C. Privremene mjere

Nije primjenjivo.

D. Privremeno izvršenje

Privremeno izvršenje znači da se presuda izvršava neovisno o vjerojatnosti da može biti izmijenjena na temelju žalbe ili prigovora. Podnositelj zahtjeva snosi rizik povezan s izvršenjem (vidjeti prethodno navedeno).

3.3 Koliko dugo takve mjere vrijede?

A. Zaštitna mjera zapljene

Zaštitna mjera zapljene podliježe roku koji u načelu iznosi tri godine. Međutim, sud nadležan za zapljene može odrediti kraće razdoblje. Zapljena se može obnavljati do isteka roka početnoga vremenskog ograničenja. Obnavljanje, tj. produljenje postojećeg roka, dopušteno je ako za to postoje valjani razlozi te se hitnost situacije nije promijenila.

B. Sekvestracija

Zakonom nije propisan rok za sekvestraciju. Ako više ne postoji rizik od nemogućnosti očuvanja imovine u postojećem stanju koje bi moglo dovesti u pitanje konačnu odluku, sekvestracija se ukida.

C. Privremene mjere

Zakonom nije propisan rok za privremene mjere. Pravomoćnom presudom o sporu takve se mjere mogu potvrditi ili ukinuti.

D. Privremeno izvršenje

Nije primjenjivo.

4 Je li moguća žalba protiv takve mjere?

A. Zaštitna mjera zapljene

Ako sud nadležan za zapljene odbije odobriti zaštitnu mjeru zapljene, vjerovnik iz presude može osporavati odluku suda u roku od jednog mjeseca od njezine dostave (članak 1419. prvi stavak i članak 1031. Pravosudnog zakonika). Predmetom će se postupati na isti način kao i pred prvobitnim sudom; presuda se donosi bez održavanja rasprave (*en chambre du conseil* / *in raadkamer*). Ako se zapljena tada odobri, a vjerovnik iz presude želi spriječiti provedbu zapljene, dužnik iz presude mora podnijeti prigovor žalbenom sudu (*cour d'appel* / *hof van beroep*) u svojstvu pogođene treće strane (*tierce opposition* / *derdenverzet*).

Ako sud nadležan za zapljene odobri zaštitnu mjeru zapljene, dužnik iz presude ili bilo koja druga zainteresirana strana isto tako može podnijeti prigovor protiv te odluke u svojstvu pogođene treće strane (članak 1419. Pravosudnog zakonika). Prigovor se mora podnijeti u roku od jednog mjeseca od datuma dostave odluke kojom se odobrava zaštitna mjera zapljene te će o njemu odlučiti sud koji je donio odluku (članak 1125. Pravosudnog zakonika). Ako sud nadležan za zapljene ne odobri prekid izvršenja, takav prigovor nema suspenzivan učinak.

B. Sekvestracija

Nije primjenjivo ako je sekvestracija predmet dogovora između stranaka.

Sekvestracija koju je naložio sud odluka je koju je moguće osporavati na uobičajene načine predviđene Pravosudnim zakonikom.

C. Privremene mjere

Svaka stranka koja smatra da joj je odlukom donesenom u postupku privremene pravne zaštite nanesena šteta može podnijeti prigovor ili žalbu. Žalbeni sud odlučuje o žalbama protiv odluka koje je donio predsjedavajući sudac prvostupanjskog suda ili trgovačkog suda. Žalbe protiv odluka predsjedavajućeg suca radnog tribunala moraju se podnijeti radnom sudu (*cour du travail* / *arbeidshof*).

Rok za podnošenje prigovora ili žalbe jedan je mjesec od datuma na koji je sudski izvršitelj u postupku pokrenutom sudskim pozivom (*assignation*/ *dagvaarding*) ili na temelju dobrovoljnog pojavljivanja (*comparution volontaire* / *vrijwillige verschijning*) dostavio odluku, te jedan mjesec od datuma na koji je dostavljena posebna sudska obavijest (*pli judiciaire* / *gerechtsbrief*), ako je oduka donesena na temelju jednostranog (*ex parte*) zahtjeva.

D. Privremeno izvršenje

Protiv privremenog izvršenja ne može se podnijeti žalba. Žalbeni sud ni u kojim okolnostima ne može zabraniti niti obustaviti izvršenje presude (članak 1402. Pravosudnog zakonika).

Posljednji put ažurirano: 24/10/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.